

ZNAČAJ PERCEPTIVNE INFORMACIJE U OBRADI REČI: PERSPEKTIVA UTELOVLJENE KOGNICIJE

Milica Popović Stijačić

Departman za psihologiju, Fakultet za medije i komunikacije, Univerzitet Singidunum

(Šta će mi reći, bez tebe, percepcijo?)

U poslednjih tridesetak godina, debata *jedinstveni ili dvostruki kod* je evoluirala i uzdigla se na nivo u kojem se postavlja pitanje u kojoj meri je perceptivna informacija zastupljena u reprezentaciji pojmova. Da li se ona aktivira na nivou primarnih senzo-motornih zona (perspektiva jake utelovljenosti; Gallese & Lakoff, 2005), ili ipak dolazi do apstrahovanja ovih pojedinačnih primarnih aktivacija u vidu perceptivnih simbola (perspektiva slabe i umerene utelovljenosti; Barsalou, 1999)?

U ovom radu fokusirali smo se na pitanje da li se perceptivna informacija (vezana za značenje reči, a ne njenu formu) aktivira pri jednostavnim procesima obrade reči, kakav je proces prepoznavanja reči. Prvobitno je sprovedena normativna studija u kojoj su se za 2100 reči prikupile procene pojedinačnih mera perceptivne snage za pet čulnih modaliteta, kao i procene za desetak psiholingvističkih varijabli. Nakon toga, prikupila su se vremena reakcije za celokupnu bazu reči za zadatak leksičke odluke, po tipu Mega studija (Keuleers & Balota, 2015). Pokazalo se da, između ostalih, gustativni i olfaktivni modalitet ubrzavaju vreme donošenja leksičke odluke, odnosno, da perceptivna informacija jeste deo značenja reči.

U svrhu klarifikacije debate *slaba ili jaka utelovljenost*, ispitalo se koliko je stvarno perceptivno iskustvo relevantno za proces obrade reči. Pokazalo se da su mere perceptivnog bogatstva, zasnovane na procenama stvarnog iskustva sa onim što reč označava, bolji prediktori vremena leksičke odluke. Ukoliko stvarno perceptivno iskustvo predstavlja korelat aktivacije primarnih senzornih zona, moglo bi se reći da su ovi rezultati u skladu sa pretpostavkama jake utelovljenosti.

Na kraju, dotakli smo se i pitanja kako se odvija multimodalna integracija, zbog čega smo ispitali kakve efekte na obradu reči imaju intenzitet i raznovrsnost perceptivnog iskustva. Pokazalo se da raznovrsnost perceptivnog iskustva inhibira obradu reči, dok istovremeno, intenzitet pomaže obradu. Kako plitki hijerarhijski modeli ne pretpostavljaju razliku u obradi pojmova koji se mogu iskusiti jednim ili sa više čula, ovi rezultati idu u prilog dubokih hijerarhijskih modela (McNorgan et al., 2011; Simmons & Barsalou, 2003).